

NÁHODNÉ ÚVAHY

F E R

R A N

T E

PREKLAD IVANA DOBRAKOVÁ
ILUSTRÁCIE ANDREA UCINI

INAQUE

F E R

R A N

T E

**ELENA FERRANTE
NÁHODNÉ ÚVAHY
ILUSTRÁCIE
ANDREA UCINI**

Ďakujeme vám, že ste si kúpili túto knižku,
lebo myšlienky ožívajú vtedy, keď ich čítame.
Kniha, ktorú držíte v rukách, vyšla aj
vďaka nášmu spojeniu s 582, s. r. o.

582

ELENA FERRANTE L'INVENZIONE OCCASIONALE

COPYRIGHT © 2019 BY EDIZIONI E/O

TRANSLATION © 2019 IVANA DOBRAKOVOVÁ

COPYEDITING JANA ŠULKOVÁ, MARTINA KUBEALAKOVÁ

ILLUSTRATIONS © ANDREA UCINI

COVER © BARBORA ŠAJGALÍKOVÁ

SLOVAK EDITION © 2019 INAQUE

ISBN 978-80-8207-050-0

ISBN E-BOOK 978-80-8207-051-7

**F E R
R A N
T E**

INAQUE

Kolízie

18. marec 2019

Na jeseň 2017 mi britský denník *Guardian* navrhol, aby som v ňom mala týždennú rubriku. Polichotilo mi to a zároveň ma to vydesilo. Dosiaľ som takúto skúsenosť nemala a bála som sa, že toho nie som schopná. Po dlhom váhaní som redakcii oznámila, že prijmem ich ponuku, ak mi pošlú sériu otázok a následne na každú odpoviem v rámci prideleného priestoru. Moju žiadosť spolu s podmienkou, že pravidelne prispievať nebudem dlhšie než rok, hneď prijali. Rok pomaličky prešiel a bol pre mňa poučný. Nikdy som nebola v situácii, že by som musela písať z povinnosti, uzavretá v neprekročiteľných hraniciach rozsahu, na témy, ktoré mi na moju žiadosť vybrali veľmi trpezliví redaktori. Som zvyknutá samostatne hľadať príbeh, postavy, uvažovať, klásť slovo za slovom takmer vždy s námahou, veľa škrtať; a to, čo napokon objavím – ak teda vôbec niečo objavím –, prekvapí najmä mňa samu. Akoby jedna veta splodila druhú, využívajúc moje ešte neisté zámery, a nikdy ne-

viem, či je výsledok dobrý alebo nie: v každom prípade je tu a treba na ňom pracovať, nadišiel čas, aby text nabral želaný tvar. Ale v úvahách pre *Guardian* zvíťazila náhodná kolízia medzi redakčnou témou a potrebou písať. Ak po prvom náčrte príbehu ihneď nasleduje dlhý, niekedy nesmierne dlhý čas na prehĺbenie, prepísanie, rozšírenie či starostlivé skrátenie, tu bol tento proces minimálny. Tieto texty vznikli tak, že som hľadala bezprostredne v pamäti nejakú menšiu skúsenosť na ilustráciu, mimovoľne čerpala z názorov, ktoré som nadobudla pri čítaní kníh pred mnohými rokmi a ktoré sa navzájom prepojili vďaka ďalším knihám, poháňala ma náhla intuícia vyvierajúca zo samotnej potreby písať a ústiaca k prudkým záverom pre nedostatok ďalšieho priestoru. Skrátka, bolo to nové cvičenie: zakaždým som chvatne ponorila vedro do ktoréhosi tmavého zákutia svojej mysle, vytiahla som odtiaľ nejakú vetu a s úzkosťou čakala, či budú nasledovať ďalšie. Výsledkom je nateraz táto kniha, ktorá sa začína náhodne 20. januára 2018 s neistým opisom jednej prvej skúsenosti a rovnako náhodne sa končí 12. januára 2019 so zameraním na končiace sa udalosti. Bola som v pokušení dať pasážam nejaké uváženejšie usporiadanie a zostavila som niekoľko možných variant obsahu. Ale zalomiť ich, akoby sa zrodili na základe dobre premysleného projektu, sa mi zdalo ako vystatovanie sa, a tak som ich napokon nechala zoradené podľa dátumu vydania. Nechcela som skrývať najmä sama pred sebou ich povahu náhodných úvah, podobných tým, ktorými každý deň reagujeme na svet, v ktorom sme sa ocitli.

TEXTY

Po prvý raz

20. január 2018

Pred časom som plánovala porozprávať o tom, ako som niektoré situácie zažila prvý raz. Spravila som si akýsi zoznam: prvý raz, čo som videla more, prvý raz, čo som cestovala lietadlom, prvý raz, čo som sa opila, prvý raz, čo som sa zamilovala, prvý raz, čo som sa milovala. Bolo to rovnako namáhavé ako zbytočné cvičenie. Na druhej strane, ako by to mohlo byť inak? Hľadáme na prvé razy s prehnanou zhovievavosťou. Svojou povahou sa zakladajú na neskúsenosti, veľmi rýchlo ich pohltili všetky nasledujúce opakovania, nemali čas nabrať samostatný tvar. A predsa si ich pripomíname s náklonnosťou, s lútosťou, pripisujeme im moc neopakovateľného. Pre túto prirodzenú rozporuplnosť začal môj projekt hneď naberať vodu, ale definitívne sa potopil, až keď som sa pokúsila pravdivo vyrozprávať príbeh svojej prvej lásky. V tomto konkrétnom prípade som vyvinula veľké úsilie pri hľadaní zásadných prvkov v pamäti a našla som ich skutočne málo. Bol veľmi vysoký, veľmi chudý a zdal sa

mi pekný. Mal sedemnášť rokov, ja pätnášť. Vídali sme sa každý deň o šiestej podvečer. Chodievali sme do jednej ľudoprázdnej uličky za autobusovou stanicou. Rozprával sa so mnou, ale málo, bozkával ma, ale málo, hladil ma, ale málo. Predovšetkým mu išlo o to, aby som ho hladila ja. Raz večer - naozaj to bolo večer? - som ho pobozkala, ako by sa mi páčilo, keby bozkával on mňa. Spravila som to s takou žiadostivou a nehanebnou intenzitou, až som sa napokon rozhodla, že sa s ním už nestretnem. Ale pokiaľ ide o túto udalosť - jedinú zásadnú pre môj príbeh -, nevedela som, či sa naozaj prihodila vtedy alebo pri niektorom z ďalších krátkych vzťahov, ktoré nasledovali. A skutočne bol taký vysoký? A naozaj sme sa vídali za autobusovou stanicou? Napokon som si uvedomila, že jediné, čo si zo svojej prvej lásky vybavujem úplne presne, je môj zmätok. Milovala som toho chlapca tak, že pohľad naňho oslaboval moje vnímanie okolitého sveta, a mala som pocit, že odpadnem, avšak nie pre slabosť, ale od prehnanej energie. Nič mi nestačilo, chcela som viac, a prekvapovalo ma, že jemu, potom, čo ma tak veľmi chcel, som sa zrazu zdala zbytočná a utiekol, akoby ma nikdy nepotreboval. Dobre, povedala som si, napíšeš o tom, ako celkovo nedostačovaná a záhadná je prvá láska. Ale čím viac som na tom pracovala, tým viac som zaznamenávala nejasnosti, úzkosti, nespokojnosť. A tak písanie kládlo odpor, malo tendenciu vyplňať medzery, prepožičiavalo skúsenosti stereotypnú melanchóliu prekliateho dospievania. Preto som si povedala: stačilo, končím s príbehom prvých skúseností. To, čím sme boli na začiatku, je iba nejasná farebná škvrna, na ktorú sa dívame z brehu toho, čím sme sa stali.

Strach

27. január 2018

Nie som odvážna. Bojím sa najmä všetkého, čo lezie, a úplne najviac hadov. Bojím sa pavúkov, červotočov, komárov, dokonca aj múch. Bojím sa výšok, a teda výťahov, lanoviek, lietadiel. Bojím sa samotnej zeme, na ktorú kladieme chodidlá, keď si predstavím, že by mohla puknúť alebo pre náhlu poruchu vo vesmírnom súkolesí spadnúť dolu ako v riekanke, ktorú sme recitovali ako malé, keď sme sa držali za ruky a krútili (*kolo kolo mlynské, padá svet, padá zem, všetci dolu na zem: ako ma len desili tieto slová*). Bojím sa všetkých ľudských bytostí, keď sa stanú násilnými: bojím sa ich, keď kričia a nadávajú, keď vytasia pohrdavé slová, palice, reťaze, sečné či strelné zbrane, atómové bomby. A predsa som sa v mladosti, pri každej príležitosti, keď bolo potrebné prejaviť sa odvážne, nútila byť nebojácna. Čoskoro som sa menej bála skutočných či vymyslených nebezpečenstiev a viac, omnoho viac chvíle, keď ostatní či ostatné reagovali tak, ako som ja, paralyzovaná, reagovať nedo-

kázala. A tak zatiaľ čo moje priateľky jačali, lebo uvideli pavúka, ja som prekonala odpor a zabila ho. A hoci sa zo mňa lial pot, keď mi muž, ktorého som milovala, navrhol dovolenku v horách zahŕňajúcu nevyhnutné jazdy na lanovke, išla som. Raz som s lopatkou a metličkou, jačiac, vyhodila von hada, ktorého mi kocúr doniesol pod posteľ. Ak niekto ohrozuje moje dcéry, mňa, akúkoľvek ľudskú bytosť či akékoľvek neagresívne zviera, jednoducho potlačím túžbu utiecť. Panuje všeobecný názor, že kto reaguje tak, ako som sa zanovito vycvičila reagovať, je skutočne odvážny a dokáže prekonávať vlastný strach. Ale ja s tým nesúhlasím. My ľudia prestrašení, no bojovní staviame nad všetky naše obavy strach prestať si vážiť sami seba. Neskromne si pripisujeme obrovskú hodnotu, a len aby sme sa necitli tvárou v tvár poníženiu, sme schopní čohokoľvek. Skrátka, zaháňame všetky úzkosti nie z nezištnosti, ale z egoizmu. A tak musím priznať: bojím sa samej seba. Už veľmi dlho viem, že niekedy prehánam, a preto sa pokúšam mierniť agresívne reakcie, ku ktorým som sa od detstva nútila. Učím sa prijať strach, dokonca ho aj prejaviť so sebaíroniou. Začala som to robiť, len čo som pochopila, že moje dcéry desí, keď ich s prehnaným zápalom bránim pred malými, veľkými či pomyselnými nebezpečenstvami. Najviac sa asi treba báť zúrivosti prestrašených ľudí.

Vieš si denník

3. február 2018

Ako dievča som si pár rokov písala denník. Bola som nesmelá pubertiačka, ktorá vždy hovorila áno, no väčšinou mlčala. Vo svojom zošite som sa však odviazala: detailne som opisovala, čo sa mi každý deň prihodilo; veľmi tajné udalosti, odvážne myšlienky. Denník ma preto nesmierne znepokojoval, bála som sa, aby ho moji príbuzní, najmä moja matka, nenašli a neprečítali si ho. A tak som neprestajne vymýšľala bezpečné skrýšy, ktoré sa mi čoskoro zdali riskantné. Prečo som si robila toľké starosti? Pretože ak som v bežnom živote takmer ani necekla od rozpakov či z opatrnosti, denník vo mne vzbudzoval túžbu po pravde. Myslela som si, že v písaní nemá zmysel krotiť sa, a preto som písala najmä – možno len – to, čo by som pred sebou najradšej zamlčala, uchylujúc sa k slovníku, ktorý by som sa verbálne použiť neodvážila. Čoskoro vznikla situácia, ktorá ma vyčerpávala. Na jednej strane som každý deň vynakladala úsilie pri štylizácii, aby som sama sebe doká-